

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Tunisien år 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

De tunisiska medborgarnas möjligheter att byta ut sina politiska ledare är begränsade. Oppositionen har fått ökade möjligheter att göra sig hörd, särskilt under de senaste tre åren, men det sker huvudsakligen på presidentens och det tongivande regeringspartiets villkor. Under 2007 syntes dock exempel på partier som markerat att de avser gå sina egna vägar. Regeringen brister i respekten för de mänskliga rättigheterna på flera områden, särskilt i fråga om personlig frihet och kroppslig integritet. Godtyckliga frihetsberövanden, kvarhållanden och polisiära övergrepp har fortsatt att förekomma under 2007, om än i minskande omfattning, enligt rapporter från människorättsorganisationer. Övergreppen har framförallt förekommit i samband med terroristbekämpning men också i ett mindre antal fall mot människorättsförsvarare. Förhållandena i fängelserna är långtifrån tillfredsställande, men ett reformprogram har börjat ge resultat.

Medie- och åsiktsfriheten har förbättrats men bristerna på dessa områden fortsätter att bromsa demokratiseringen. Församlings- och föreningsfriheten utsätts för inskränkningar. Människorättsorganisationer arbetar under svåra förhållanden och begränsas ofta i sitt arbete. Amnesty International har en tunisisk lokalavdelning som tidvis övervakats av polis. Internationella Rödakorskommittén, ICRC, är sedan 2005 fullt verksam i Tunisien.

På de sociala och ekonomiska områdena är respekten för medborgarnas mänskliga rättigheter god. Tunisien har sedan självständigheten drivit en politik som bekämpar fattigdom och utjämnar olikheter. Arbetslösheten beräknas idag uppgå till cirka 14 procent. Den har därmed minskat stadigt under de senaste 20 åren med undantag för ungdomsarbetslösheten. Det tunisiska socialförsäkringssystemet är väl utbyggt men arbetslösa faller delvis utanför

systemet. Fri och grundläggande sjukvård ges åt alla på statliga sjukhus. Utbildning för både pojkar och flickor har prioriterats högt sedan självständigheten. Regeringen avsätter enligt egen uppgift drygt 50 procent av statsbudgeten till sociala och utvecklingsändamål.

Familjelagstiftningen och skol- och utbildningspolitiken är i stort sett jämställd och går tillbaka till slutet av 50-talet. Idag finns diskriminerande lagstiftning kvar främst när det gäller arv. Månggifte är förbjudet sedan självständigheten. Våld i hemmet faller under allmän strafflag liksom prostitution och sexuella trakasserier. Som uppföljning till FN:s barnkonvention har flera lagar stiftats till skydd för barnets rättigheter. Homosexualitet är straffbart men det är ovanligt att sådana fall hamnar inför domstol.

EU, liksom olika medlemsstater inom unionen, stödjer via biståndsprogram tunisiska aktiviteter inom området för mänskliga rättigheter, främst utbildning och yrkesträning. Svenska biståndsinsatser riktar sig bland annat till ogifta mödrar och barn samt tar upp barnets rättigheter.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Tunisien har ratificerat konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICECR) samt konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) men inte tilläggsprotokollen om avskaffande av dödsstraff och individuell klagorätt. Även konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (CERD), konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW), konventionen mot tortyr (CAT) och konventionen om barnens rättigheter (CRC) har ratificerats. De fakultativa protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn har ratificerats. Även flyktingkonventionen med tillhörande protokoll från 1967 har ratificerats. Varken det fakultativa protokollet till CEDAW om enskild klagorätt eller det fakultativa protokollet till CAT om förebyggande av tortyr har undertecknats.

Tunisien har inte undertecknat eller tillträtt Romstadgan för den Internationella Brottsmålsdomstolen (ICC).

Tunisien har inte levt upp till sina rapporteringsskyldigheter till FN på ett flertal områden men har meddelat att de avser åtgärda detta under 2008.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Det finns inga uppgifter om att politiska mord eller försvinnanden har förekommit. Strafflagen förbjuder tortyr och annan inhuman behandling. Polisens metoder uppges ofta vara bryska eller brutala. Det finns uppgifter om att övergrepp förekommer i samband med förhör av personer gripna vid misstankar om grova brott. Inhumana förhörsmetoder uppges användas av polis och säkerhetsstyrkor vid misstanke om brott mot nationens säkerhet och terrorism. Människorättsorganisationernas anmälningar i konkreta fall har minskat under senare år.

Förhållandena i fängelserna är över lag otillfredsställande med överbefolkade celler och bristande sanitära villkor. Ett reformprogram har påbörjats vilket gett positiva effekter. Det finns uppgifter om att det förekommer våld och trakasserier mot fångar men regeringen framhåller att dessa fall alltid beivras. Uppgifter tyder också på att situationen för politiska fångar, som idag består av ett begränsat antal islamister, är sämre än för övriga fångar.

Även under 2007 har människorättsorganisationer rapporterat om flera konkreta fall av medicinsk försummelse och annan vanvård. Organisationerna har också uppmärksammat att före detta fångar skulle ha avlidit på grund av sviter från fängelsevistelsen. Efter Internationella Röda Kors-kommitténs (ICRC) täta fängelsebesök har ett antal förbättringar kommit till stånd. En förbättring är att fångar med livshotande sjukdomar numera tillåts leva i frihet i livets slutskede. Även den nationella kommissionären för mänskliga rättigheter verkar ha spelat en inte obetydlig roll för att uppmärksamma regeringen på missförhållanden i landets fängelser.

4. Dödsstraff

Dödsstraff kan utdömas för överlagt mord, attentat mot statschefen och olika former av landsförräderi. Inga avrättningar har verkställts de senaste 17 åren utan dödsdomar omvandlas rutinmässigt till livstids fängelse. Den senaste avrättningen var 1991. EU har upprepade gånger uppmanat den tunisiska regeringen att avskaffa dödsstraffet. I Nationalförsamlingen finns stöd för detta men den allmänna opinionen uppges vara emot ett avskaffande.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Enligt en lagändring 1999 kan en misstänkt person hållas i förvar upp till sex dagar innan han eller hon ställs inför rätta. Detta efterlevs inte alltid. En anledning till detta är ofta att domstolarna och utredningsresurserna är

överbelastade. Under häktningsperioden har den misstänkte inte rätt till juridiskt biträde.

Även godtyckliga frihetsberövanden och kvarhållanden förekommer. Enligt människorättsorganisationer drabbar sådan godtycklighet främst militanta partilösa oppositionella och försvarare av mänskliga rättigheter. Frihetsberövandet är oftast av kortvarig natur och förmodas vara avsett att varna regimkritiker. Även personer som enligt terroristbekämpningslagen misstänkts för anknytning till terrorism uppger sig ha blivit frihetsberövade på godtyckliga grunder. Detta har även gällt familjemedlemmar till terroristmisstänkta eller dömda.

Uppgifterna om antalet personer som hålls fängslade på politiska grunder är osäkra. Regeringen hävdar att det inte finns några personer överhuvudtaget som fängslats på politiska grunder. Polis och domstolar har vid sådana frihetsberövanden istället stött sig på breda lagrum som ”spridande av falsk information med syfte att underminera allmän ordning”, ”tillhörighet till en illegal organisation” och liknande. Endast ett begränsat antal islamister uppges vara berövade friheten efter rättslig prövning.

I princip har alla tunisier rätt att bosätta sig och arbeta var de vill i landet samt att fritt resa ut och in. Det finns dock uppgifter om att tidigare straffade islamister förbjudits att bosätta sig på en specifik ort. Administrativ kontroll förekommer ofta under ett par år av benådade personer. Även efter 1998 års ändring i passlagen, då rätten att dra in pass överfördes från inrikesministeriet till domstol, kan regeringen, i vissa fall på vaga nationella säkerhetsgrunder, återkalla pass. Detta hände senast under 2007 då Yassir Arafats änka och dotter fick se sina tunisiska pass återkallade. Samtidigt noteras att aktiva regimmotståndare i frivillig exil ofta reser till Tunisien av familje- eller yrkesskäl. Några av de mer kända regimkritikerna har under senare år permanent flyttat tillbaka till Tunisien.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Domstolsväsendet är enligt författningen självständigt men i verkligheten beroende av landets president. Presidenten utser, anställer och förflyttar domarna vilket ger möjlighet till otillbörlig påverkan i politiskt känsliga fall, till exempel påstått medlemskap och deltagande i den förbjudna islamistiska organisationen En-Nadhda.

Internationella medier har särskilt uppmärksammat fall där försvarare av mänskliga rättigheter, främst advokater och journalister, fått statsmakten emot sig. Inom domarkåren och advokatsamfundet finns en mycket stark rörelse som med viss framgång stått upp för och försvarat domstolsväsendets

oberoende. Detta har fört utvecklingen framåt men inte sällan skett till priset av utebliven karriär. Under 2007 valdes en känd oppositionsman till ordförande i advokatsamfundet, vilket människorättsförsvarare betecknar som ett genombrott.

Rättssystemet är decentraliserat och uppbyggt av civil- och brottsdomstolar på tre nivåer samt militärdomstolar. Lagstiftningen vilar främst på det franska rättssystemet från kolonialtiden men vissa inslag av sharialagstiftning ingår. Ett nytt ombudsmannaväsende tillkom under 2002. Det är svårt att dra några slutsatser om ombudsmannens faktiska betydelse för att försvara individens mänskliga rättigheter gentemot den offentliga förvaltningen. Ombudsmannainstitutet är dock mycket använt och verkar ha medborgarnas förtroende.

Militärdomstolar dömer i ärenden rörande militärer men även när det gäller civila som anklagats för brott mot rikets säkerhet. Utslag av en militärdomstol kan överklagas till Högsta domstolen. Enligt Amnesty International har denna rättighet nekats ett antal civila personer som dömts vid tidigare tillfällen. Under senare år har militärdomstol tagit upp mål som gällt bland annat rekrytering till terroristnätverket Al Qaida.

Någon skillnad i mäns och kvinnors tillgång till rättsväsendet uppges inte förekomma och en kvinnas vittnesmål väger lika tungt som en mans.

7. Straffrihet

Polis och fängvårdspersonal använder sig ofta av bryska, ibland brutala metoder. Regeringen uppges vara medveten om detta problem och dess konsekvenser för samhället. Anmälningar av grova övergrepp av uniformerad och identifierbar personal uppges normalt utredas av myndigheterna. Människorättsorganisationer har samtidigt i flera konkreta fall under de senaste två åren pekat på motsatsen. Påföljderna kan vara allt från lindrigare disciplinstraff och avskedanden till skadestånd och frihetsberövanden. Sedan några år tillbaka utbildas poliser i frågor rörande mänskliga rättigheter och hur man uppträder mot allmänheten.

Det finns uppgifter om att försvarare av mänskliga rättigheter och advokater utsatts för våldsamma attacker och övergrepp. De oidentifierade gärningsmännen påstås bland annat tillhöra civila milisstyrkor med lös anknytning till olika politiska maktcentra och åtnjuter oftast straffrihet.

Personer med anknytning till den politiska makteliten uppges ostraffat ignorera lagar och regler i allt ifrån trafikförordningar till överenskommelser i affärslivet. I ett par fall har kopplingar till internationella kriminella nätverk påvisats. För

den vanlige tunisiern är detta den företeelse som väcker störst vrede och regimkritik ur mänskliga rättighetshänseende. Situationen uppges ha förvärrats under 2007.

Enligt Transparency International (TI) ligger Tunisien på plats 61 av totalt 179 länder i TI:s korruptionsindex för 2007. Det är en försämring från 2006 då Tunisiens placering var 52 av 163. Den offentliga förvaltningen är relativt förskonad från korruption och uppdragade fall straffas förhållandevis hårt, men vänskapskorruptionen i samhället i stort är utbredd.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Den i författningen garanterade press- och yttrandefriheten begränsas i praktiken av regeringen på olika sätt. Tunisiska intellektuella menar att maktthavernas rädsla för kritik är traditionellt betingad sedan sekler tillbaka. Pressklimatet förblir oinspirerat och hämmat trots att presslagarna på senare år liberaliserats.

Även om flertalet dagstidningar ägs av staten eller regeringspartiet, finns det flera oberoende tidningar och tidskrifter. I politiskt känsliga frågor uppger de sig ofta tvingade till en hög grad av självcensur. Hot om indraget presstöd, indragna pressackrediteringar och till och med polisövervakning vilar tungt över de ekonomiskt svaga pressorganen. Kravet på deponering i inrikesministeriet före distribution av tidningar och tidskrifter togs bort för två år sedan. Även om det under senare år skett i all mindre omfattning händer det fortfarande att utländska tidningar och tidskrifter med kritiska artiklar om statsledningen provisoriskt dras in eller försenas i distributionen.

Det statliga radio- och TV-bolaget äger och driver tre TV- och fyra rikstäckande radiokanaler. Det finns två privata radiokanaler (med de högsta lyssnarsiffrorna) liksom två privata TV-kanaler. Samtidigt finns det över en miljon parabolantennor i landet vilket innebär att många har tillgång till ett internationellt nyhetsutbud.

Under 2005, efter hård kritik från omvärlden bildades Högsta rådet för medieutveckling. Rådet består av representanter från alla politiska partier, fackföreningar, yrkesföreträdare och försvarare av mänskliga rättigheter. Det är ännu för tidigt att dra några bestämda slutsatser om rådets inflytande.

Regeringen har uppgivit att antalet internetabonnenter 2005 var cirka tre miljoner. Regeringen uppmuntrar till användandet av internet, samtidigt som den blockerar hemsidor och nätpublikationer med ”omoraliskt innehåll”. Dit räknas också negativ information om Tunisien. Även andra internetsidor blockeras i begränsad omfattning. De statliga myndigheternas medie- och

internetkontroll tilldrar sig massiv kritik från det civila samhället och klassas av många enskilda organisationer som ett svårt övergrepp på de mänskliga rättigheterna.

Tunisiens författning garanterar församlings- och föreningsfrihet, men att bilda föreningar, politiska partier och icke-statliga organisationer kräver statligt godkännande. Listan på sammanslutningar som ibland under årtal väntat på godkännande är lång. Inrikesministeriet kan också påverka församlingsfriheten genom kravet på tillstånd för alla offentliga möten. Ministeriet har inte sällan använt sig av detta verktyg för att förhindra oppositionens offentliga möten. Sådana mötesförbud har minskat i antal under 2006-2007. Demonstrationer tilläts sällan. Begränsningar i mötesfriheten har ofta drabbat *Ligue tunisienne des droits de l'homme* (LTDH), arabvärldens äldsta fristående människorättsorganisation.

Inga politiska partier får grundas på religion, ras eller ursprung, vilket använts av regeringen för att förbjuda den islamistiska rörelsen en-Nadhda.

Regeringen uppges respektera arbetstagares författningensliga rätt att organisera sig och att ansluta sig till fackliga organisationer och yrkesföreningar. Föreningarna är sammanslutna i huvudorganisationen Tunisiska Arbetares Fackliga Centralorganisation, *Union Générale Tunisienne du Travail*, som inom sitt mandat står stark mot regeringen.

Författningen garanterar respekt för olika trosuppfattningar. Islam är statsreligion. Landets stormufti, det vill säga den högste rättslärd och uttolkaren av lagen, utses av presidenten. Presidenten måste enligt författningen vara muslim. Myndigheterna kontrollerar verksamheten i moskéerna och övervakar noga fundamentalistiska grupper. Cirka två procent av landets befolkning bekänner sig till kristendom och judendom. Vissa statsbidrag ges till kyrkor och synagogor. Ingen systematisk värvning till andra religioner än islam får förekomma. Myndigheterna ser dock mellan fingrarna omen individ av egen övertygelse övergår från islam till annan religion. För närvarande sker konvertering främst till kristendomen, dock i begränsad skala.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Det regeringsbärande partiet *Rassemblement constitutionnel démocratique*, RCD, och dess direkta föregångare har helt dominerat politiken sedan frigörelsekampen och självständigheten 1956. Det långa maktinnehavet har i sig visat sig vara ett hinder för demokratiprocessen. Visserligen finns strukturerna på plats för en modern demokrati, men bristen på politisk debatt mellan regering och opposition, svårigheterna för den fria opinionsbildningen samt

ofullkomligheterna på området för de mänskliga rättigheterna hindrar den demokratiska utvecklingen.

Parlamentet - Nationalförsamlingen - kan inte sägas fungera som en motvikt till regeringen utan mer som ett forum för diskussion om regeringsförslagen innan de - närmast automatiskt - antas. Enligt vallagen går minst 20 procent av mandaten till oppositionspartierna, oavsett valresultat. Av 182 ledamöter i Nationalförsamlingen är ett trettiotal kvinnor. I den nuvarande regeringen finns tre kvinnliga ministrar och fyra kvinnliga statssekreterare.

Fem (av totalt nio legaliserade) oppositionspartier finns representerade i Nationalförsamlingen. Deras situation och möjligheter till inflytande har ökat sedan en lag om partifinansiering trätt i kraft. En svensk parlamentarisk delegation kunde 2006 notera en ökande aktivitet i den tunisiska lagstiftande församlingen.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Arbetslagstiftningen stadgar minimilöner, som tillsammans med transport- och familjebidrag anses ge en acceptabel levnadsstandard för en arbetstagare med familj. I själva verket har de ökande levnadskostnaderna börjat kräva dubbelarbete i familjen. Den lagstadgade arbetstiden är 48 timmar för de flesta sektorer. Statliga inspektörer kontrollerar att regler om löner och arbetstider respekteras medan socialministeriet ansvarar för hälso- och säkerhetsfrågor på arbetsplatserna. Internationella arbetsorganisationens (ILO) normer och regler är vägledande i tunisisk politik och landet har ratificerat ILO:s samtliga konventioner.

Utvecklingen i arbetslivet växer fram i förhandlingar mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. Formellt kan regeringen gripa in, men detta har mycket sällan skett. I regeringens arbetsmarknadspolitik är ”arbete åt alla” en grundbult. Arbetslösheten har sedan 1986 stadigt sjunkit från cirka 25 procent till dagens knappt 14 procent. Akademikerarbetslösheten är däremot betydligt högre och bland ungdomar är upp emot 25 procent arbetslösa.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Det tunisiska socialförsäkringssystemet bygger på arbetsgivar- och arbetstagaravgifter och ger förvärvsarbetande och pensionärer tillgång till allmän och fri, alternativt subventionerad, hälsovård. Arbetslösa faller delvis utanför detta system men fri grundläggande och akut sjukvård ges åt alla på statliga sjukhus. På senare år har privata sjukvårdsförsäkringar fått ökad

betydelse, inte minst för småföretagare och personer sysselsatta i den krympande informella sektorn. Staten tillhandahåller fri mödra- och barnavård, inklusive vaccinationsprogram för förskolebarn och när, enligt regeringen, 95 procent av dessa.

Hälsovårdsministeriets andel av statsbudgeten uppgår till cirka fem procent. Det tunisiska folket är påfallande friskt utifrån indikatorer som livslängd, barnadödlighet, sjukfrånvaro från arbete och skola med mera. De stora folksjukdomarna är diabetes och olika former av njurproblem.

12. Rätten till utbildning

Utbildning för både pojkar och flickor har prioriterats högt alltsedan självständigheten. Grundskoleutbildningen är obligatorisk till 16 års ålder. Sanktioner förekommer för föräldrar som försöker avbryta barnens skolgång till förmån för arbete. Utbildningen fram till studentexamen är i princip, men inte i praktiken, fri. Studenter med små tillgångar kan få studiestöd för högre utbildning. En motsvarighet till Komvux finns. Bland den äldre befolkningen finns analfabeter men de erbjuds att delta i program för att lära sig läsa och skriva. Omkring 16 procent av statsbudgeten går till utbildningsändamål.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Tunisien har sedan självständigheten bedrivit en fattigdomsbekämpande och inkomstutjämnande politik. Idag lever knappt fyra procent av befolkningen i fattigdom, enligt FN:s definition. Över 65 procent av befolkningen bedöms tillhöra medelklassen och cirka 80 procent av hushållen äger sin bostad. BNP per capita uppgår till cirka 3 000 USD. Cirka 54 procent av statsbudgeten går till sociala och utvecklingsändamål enligt regeringen.

Regeringens uttalade politik är att ”fortsätta att bygga upp välfärden”. Många människor har under senare år haft svårt att få hushållsbudgeten att gå ihop. Tunisien har genom integreringen i den internationella ekonomin, bland annat som en följd av associeringsavtalet med EU, åtagit sig att anpassa sin ekonomi. Detta har inneburit att subventioner och skyddad verksamhet tagits bort. Rationaliseringar och minskning av personal inom exempelvis bank-, tull- och polisväsendena har genomförts. Antalet jobb inom konkurrensutsatt industri har också minskat.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Regler om jämställdhet i familjelagstiftningen samt i skol- och utbildningspolitiken tillkom strax efter självständigheten i slutet av 50-talet och har lett till successiva förbättringar för flickor och kvinnor på snart sagt alla samhällsområden. Diskriminerande lagstiftning finns egentligen endast kvar på arvsområdet och kvinnoorganisationer arbetar envist för att få bort denna. Redan idag kringgås bestämmelserna i praktiken av många familjer genom ett sorts testamentsförfarande. Analfabetismen bland de äldre (över 65 år) är dubbelt så hög bland kvinnor än bland män.

Det finns ingen skillnad i pojkars och flickors närvaro i grundskolan. Det råder en viss övervikt för flickor och kvinnor vad gäller godkänd studentexamen samt universitetsstudier.

Kvinnorna utgör cirka 25 procent av arbetskraften i den formella sektorn och är sannolikt i majoritet i den krympande informella sektorn. I den formella sektorn gäller likalönsprincipen, även om detta inte alltid slår igenom i praktiken. Cirka 40 procent av domarkåren idag utgörs av kvinnor. Inom läkar- och sjuksköterskekåren är 46 procent kvinnor och för anställda i industrin drygt 40 procent.

Månggifte är sedan självständigheten förbjudet. Våld i hemmet faller under allmän strafflag, liksom prostitution och sexuella trakasserier. Under 2005 antogs en ny lag om sexuellt ofredande som ytterligare stärker kvinnans rättigheter, inte minst på arbetsplatser och offentliga rum och platser. Våld och sexuella trakasserier mot kvinnor debatteras ofta i media, bland annat med avsikt att synliggöra problemen. Generellt utdöms dubbla straffsatser för våld i hemmet. Skilsmässoförfarandet är ur rättssynpunkt enkelt för både man och kvinna. En statligt stödd organisation hjälper ensamma kvinnor och barn i svårigheter, medan en statlig fond kan ge ekonomiskt stöd till frånskilda kvinnor som inte får underhållsbidrag av sina förre detta män.

15. Barnets rättigheter

Som uppföljning till FN:s barnkonvention har flera lagar stiftats till skydd för barnets rättigheter. Lagarna förbjuder bland annat misshandel av barn, att minderåriga överges och sexuellt eller ekonomiskt utnyttjande av barn. Det finns inga uppgifter om barnprostitution. Det finns under senare år inga rapporter om myndighetsövergrepp mot barn. Domstolarna har särskilda avdelningar för ungdomsbrottslingar.

Minimiåldern för anställning är normalt 16 år. För arbete inom jordbruket är gränsen 13 år och sådan anställning är omgärdad av villkor. Arbetsinspektörer anses effektivt kontrollera att reglerna efterlevs. Frågan om barnarbete är trots detta föremål för diskussioner i media och i enskilda organisationer. Det ifrågasätts bland annat om underåriga inte fortfarande sätts i arbete som hembiträden eller i traditionellt hantverksarbete. I det senare fallet anges lärlingsutbildning eller skolpraktik som förevändning.

I enlighet med FN:s barnkonvention har lagstiftningen mot pedofili skärpts under senare år. Polisen bekämpar aktivt företeelsen, inte minst i turistcentra.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Tunisien har en relativt homogen befolkning både beträffande etniskt ursprung och religion. Någon diskriminering på dessa grunder av minoriteter (exempelvis berber eller européer eller av kristna eller judar) uppges inte förekomma.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är kriminaliserat och straffet för homosexuellt umgänge är högst tre år. För att straff ska kunna utdömas måste det finnas vittnen och en anmälan ska ha gjorts. Det är mycket ovanligt att fall som avser homosexualitet hamnar inför domstol.

Homosexualitet är mycket litet accepterat eller tolererat i de breda samhällslagren.

18. Flyktingars rättigheter

Författningen garanterar asyl och flyktingstatus enligt 1951 års FN-konvention med tillhörande protokoll. Tunisien samarbetar med FN:s flyktingkommissariat (UNHCR). Det finns för närvarande få personer med flyktingstatus i landet. Tunisiens geografiska läge gör landet intressant för människosmuggling. Ett antal båtar med illegala flyktingar har utgått från Tunisien och det har hänt att de förlist i Medelhavet. Myndigheterna samarbetar med grannländerna och har även gripit några tunisiska mellanhänder. Myndigheterna saknar fortfarande resurser för att helt stoppa människosmuggling och människohandel.

19. Funktionshindrades rättigheter

En ny lagstiftning för att stärka de funktionshindrades stöd, skydd och integrering trädde i kraft under 2005. Diskriminering är sedan lång tid tillbaka förbjuden i lag. Det har förekommit tidningsnotiser om att funktionshindrade skulle ha missgynnats i vården, skolor och arbetsliv av en specifik myndighet. Myndigheterna ger dock stöd för att hjälpa funktionshindrade personer att fungera i samhället. Minst en procent av arbetsplatserna i offentlig och privat tjänst ska förbehållas personer med funktionshinder. Staten ger skattelättnader till företag som anställer funktionshindrade.

I takt med lagstiftningens modernisering uppmärksammas också de funktionshindrade vid stadsplanering och utformning av kollektivtrafiken. Ett viktigt komplement till statliga åtgärder är det arbete som görs av enskilda organisationer till förmån för funktionshindrade.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

En av de mest aktiva människorättsorganisationerna i Tunisien, Tunisiska MR-förbundet, *Ligue Tunisienne des Droits de l'Homme*, (LTDH) är arabvärldens äldsta människorättsorganisation. Den har alltid åtnjutit stor respekt och är med sina många lokalavdelningar väletablerad och välinformerad. Den kan därför inte utan vidare avfärdas av myndigheterna. Staten har under årens lopp gjort flera försök att tämja eller ta över organisationen. De olika formerna av myndighetstrakasserier har ibland orsakat splittring inom LTDH. Trots detta har organisationen under åren aktivt försvarat mänskliga rättigheter i såväl enskilda fall som principfrågor. Under 2007 inleddes samtal mellan regeringen och LTDH för att förbättra dialogen och slå fast LTDH:s mandat.

En ny organisation, Nationella Rådet för Frihet i Tunisien, *Conseil national pour les libertés en Tunisie*, (CNLT), grundades 1998 av flera kända försvarare av mänskliga rättigheter bland advokater, läkare och journalister. CNLT har fortfarande inte godkänts av myndigheterna men har trots detta regelbundet gjort kritiska uttalanden om myndigheternas politik och praxis när det gäller mänskliga rättigheter. Flera medlemmar av CNLT har åtalats för att tillhöra en olaglig organisation och för att sprida falsk information. CNLT har trots sin oklara status och trakasserier under året varit aktivt och vid flera tillfällen varit framgångsrik i dispyter med myndigheterna.

År 2002 legaliserades Demokratiskt forum för arbete och frihet, *Forum démocratique pour les libertés et le travail*, (FDLT) som bildats redan 1994. FDLT är

en enskild organisation med partipolitiskt karaktär och samlar intellektuella och oppositionspolitiker för att arbeta för ett mer demokratiskt Tunisien.

Amnesty International har en tunisisk lokalavdelning som tidvis varit övervakad av polis. Telefon- och telefaxförbindelserna har fungerat sporadiskt och posten uppges kontrolleras. Organisationen arbetar under svåra förhållanden men har ibland lyckats att bevaka rättegångar av fall som berör mänskliga rättigheter. Internationella Röda Korskommittén, ICRC, är sedan 2005 fullt verksam i Tunisien.

De tunisiska människorättsorganisationerna är mycket aktiva på fältet i olika utbildningsinsatser. Företrädare för LTDH menar att svårigheterna att bedriva konstruktiv kritik när det gäller mänskliga rättigheter ökat på sistone. Mycket tyder samtidigt på att den tunisiska rättsstaten formas i positiv riktning. Människorättsorganisationernas arbete har bidragit till detta.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Sverige liksom ett antal EU-länder stödjer via biståndsprogram tunisiska aktiviteter när det gäller mänskliga rättigheter. Det finns en rad inhemska enskilda organisationer vars profil är mänskliga rättigheter. Det finns också många internationella organisationer som i sitt människorättsarbete har Tunisien på sin agenda. En tidigare svensk, numera internationell organisation, ACT, (Örebromissionen) har sedan 1982 verkat genom bland annat insatser för ogifta kvinnor med barn, föräldralösa barn samt i olika hälsoinsatser. Raoul Wallenbergsinstitutet genomförde 2007 sin första regionala insats i Tunis om barnens rätt inom ramen för UD/Sidas strategi för Mellanöstern och Nordafrika.